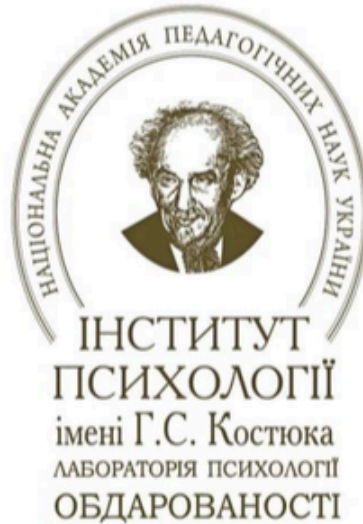

**ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г.С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
ЛАБОРАТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ОБДАРОВАНОСТІ**

**АКСІОГЕНЕЗ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ І
ЦІННІСНА ПІДТРИМКА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ XIII НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ

28 жовтня 2021 року

Київ - 2021

УДК 159.943

Аксіогенез обдарованої особистості і ціннісна підтримка особистісного розвитку: тези доповідей XIII науково-практичного семінару, 28 жовтня 2021 р. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. 59 с.

У збірнику представлено тези виступів учасників традиційного науково-практичного семінару лабораторії психології обдарованості «Аксіогенез обдарованої особистості і ціннісна підтримка особистісного розвитку». Авторами намічено ряд евристичних підходів до надання психологічної допомоги особистості загалом і обдарованої особистості зокрема. Збірник об'єднує наукові студії як відомих дослідників, так і студентів та аспірантів, які розпочинають свій науковий шлях.

Тексти тез представлені в авторській редакції.

*Рекомендовано до випуску і розповсюдження рішенням вченої ради
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
(протокол № 12 від 28.10.2021 р.)*

Комп'ютерний макет: М.М. Чекрижова

© Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021

Зміст

Музика О.Л. Атитюди вчителів щодо розвитку учнів із ознаками обдарованості в освітньому просторі.....	5-8
Володарська Н.Д. Місце життєвих перспектив в психологічному благополуччі особистості.....	9-10
Гнатюк О.В. Проблема адаптації обдарованих учнів молодшого шкільного віку до навчання.....	11-12
Журавльова Н.Ю., Гурлева Т.С. Психологічна допомога сім'ї у кризових умовах: ціннісний аспект.....	13-14
Кокун О.М. Комунікативні та організаційні здібності як чинник професійної життєстійкості фахівців	15-16
Копилов С.О. Принципи та шляхи розбудови ціннісного діалогу у початковому шкільному навчанні.....	17-18
Корінна Л.В., Сірик О.О. Розвиток позитивного самоствавлення у школярів підліткового віку.....	19-20
Корольов Д.К. Потреба обдарованих студентів у психологічній підтримці.....	21-22
Мельник М.О. Психологічні проблеми обдарованих дітей.....	23-24
Нечаєва О.С. Ціннісна підтримка розвитку молодших школярів з ознаками інтелектуальної обдарованості.....	25-27
Никончук Н.О. Типові проблеми у розвитку обдарованих підлітків і шляхи їх подолання.....	28-29
Пенькова О.І. Самовдосконалення як умова становлення духовних цінностей особистості у сімейній взаємодії.....	30-31
Сніжна М.А. Оцінка, визнання і ціннісна підтримка образотворчо обдарованої особистості в освітньому середовищі.....	32-36
Соловей Я.Г. Теоретико-методологічні підходи до проблеми ціннісної підтримки розвитку музично обдарованої особистості в освітньому просторі.....	37-38
Терещук А.Д. Питання емоційного здоров'я особистості у часи пандемії COVID-19.....	39-40

Токарева Л.Д.

Ігрова діяльність як складова розвитку особистості дитини дошкільного віку.....41-42

Чиханцова О.А.

Взаємозв'язок якості життя особистості з копінг-стратегіями.....43

Яворська-Ветрова І.В.

Система ставлень у контексті моделі аксіогенезу обдарованої особистості...44-45

Наукові розвідки молодих дослідників

Греченко М.С., Литвиненко О.О.

Особливості долаючої поведінки осіб схильних до залежності.....46-48

Мнівець С.А., Видра О.Г.

Дослідження психологічних причин прокрастинації у навчанні обдарованих студентів.....49-51

Радіонова К.С.

Особливості розвитку рефлексії у дітей молодшого шкільного віку.....52-53

Шафорост А.В., Литвиненко О.О.

Емоційний інтелект підлітків як передумова їх професійного визначення.....54-56

Яценко А.А., Загурська І.С.

Особливості сприймання образу творчої дитини представниками технічних та гуманітарних професій.....57-59

НАУКОВІ РОЗВІДКИ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

М.С. Греченко

*магістрантка кафедри практичної психології
Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка
e-mail: mshrechenko.il21@kubg.edu.ua*

О.О. Литвиненко

*старший викладач кафедри практичної психології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат психологічних наук
e-mail: o.lytvynenko@kubg.edu.ua*

ОСОБЛИВОСТІ ДОЛАЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ ОСІБ СХИЛЬНИХ ДО ЗАЛЕЖНОСТІ

В умовах мінливого сьогодення перед сучасною особистістю постає багато завдань та викликів, які потребують пошуку оптимальної стратегії поведінки задля успішної адаптації у нових життєвих ситуаціях. У випадку відсутності навичок подолання стресу або вибору неконструктивної стратегії реагування на стрес, особистість може опинитися у кризовій ситуації, яка буде стимулювати негативні емоційні стани і порушувати її гармонійний розвиток. Таким чином, постає актуальним вивчення проблематики психологічної адаптації сучасної особистості.

Долаюча поведінка як психологічний феномен являє собою певні когнітивні та поведінкові зусилля суб'єкта, спрямовані на вирішення проблемної ситуації, за рахунок активізації внутрішніх ресурсів особистості з метою відновлення психологічної рівноваги (Галян, 2015). Способами подолання складних життєвих ситуацій можуть виступати психологічні захисти, як неконструктивна форма уникнення стресу, або копінг-стратегії, як конструктивна форма активності особистості, спрямованої на його подолання [2]. Дослідженням копінг-стратегій займалися такі відомі вчені як Р. Лазарус, Н. Ендлер, С. Хобфолл, Е. Хейм, Т. Крюкова, О. Куфтяк, В. Бодров, Н. Сирота, І. Грановська, Т. Зайчикова, Л. Карамушка, Г. Ложкін та інші. Загалом, більшість дослідників виділяють три підходи до класифікації копінг-стратегій: «копінг» як форма психологічного захисту, що сприяє зниженню психоемоційної напруги; «копінг» як відносно стала схильність особистості відповідати на стресогенні ситуації певним чином; «копінг» як динамічний процес зіткнення особистості зі стресом, що розкриває особливості її взаємодії зі стресогенною ситуацією (Галян, 2015). З огляду на те, що у сучасному баченні долаючої поведінки неусвідомлювані процеси та внутрішні ресурси особистості є важливим аспектом формування стратегії взаємодії зі стресом, механізми психологічного захисту можна розглядати як складову формування домінуючої копінг-стратегії особистості, або як внутрішні особистісно-орієнтовані психологічні механізми активізації копінг-ресурсів, задля зниження рівня психоемоційного напруження (Хупавцева, 2016; Вавілова, 2018).

Головним призначенням долаючої поведінки є успішна психологічна адаптація до стресу, проте, внаслідок впливу певних соціальних та особистісних факторів, суб'єкт не завжди може обирати гнучкі та ефективні форми його подолання (Саннікова, 2014). Швидкий тем життя, інформаційне перевантаження, постійна зміна та зростання вимог до сучасної успішної особистості, невизначеність майбутнього постають чинниками, що порушують стан психологічної рівноваги і тиснуть на суб'єкта. Постійне психоемоційне перенапруження буде стимулювати вибір неадаптивних форм подолання стресу, однією з яких може бути схильність до залежності.

Поняття залежності у психологічній науці являє собою стійку потребу людини у чомусь, яка виникає з метою одержання задоволення або адаптації. За своєю суттю залежна поведінка передбачає спробу відходу від реальності шляхом зміни свого стану для подальшого отримання емоційного задоволення та почуття безпеки (Grant Jon E, 2010). Дезінтеграція сучасної особистості та як результат неможливість її адаптації до постійних змін виступають основними чинниками формування схильності до залежності. Відтак, виникає актуальна потреба у дослідженні особливостей долаючої поведінки у осіб схильних до залежності, адже можна припустити, що в основі залежної поведінки як результату дезадаптації лежить не сформованість конструктивних форм реакції на стрес.

З метою вивчення особливостей долаючої поведінки у осіб схильних до залежності було здійснено теоретичний аналіз визначеної проблематики та сформовано етапи емпіричного дослідження. Логіка наукового пошуку передбачає використання таких психодіагностичних інструментів: методика схильності до 13 видів залежностей Г. Лозової, методика «Індикатор копінг-стратегій» Д. Амірхана в адаптації Н. Сироти та В. Ялтонського та методика «Індекс життєвого стилю» Р. Плутчика, Х. Келлермана і Х. Конте в адаптації Л. Вассермана. На основі проведеного дослідження буде здійснено кількісний та якісний аналіз отриманих результатів, застосовані математичні методи обробки даних: кореляційний та порівняльний аналіз. З огляду на отримані результати буде розроблено теоретичну модель долаючої поведінки як психологічного феномену та тренінг вироблення конструктивних навичок подолання стресу.

Отже, в умовах сучасної нестабільності, де переживання стресу стало невід'ємною частиною життя кожної особистості постає досить актуальним дослідження особливостей його подолання суб'єктом з метою усвідомлення детермінант формування неконструктивних копінг-стратегій та шляхів вироблення адаптивних стратегій реакції на стрес. Схильність до залежності може виступати як один із типів неконструктивного реагування на стресогенну ситуацію, що і зумовлює актуальність дослідження долаючої поведінки саме у осіб із залежною поведінкою. Перспективи подальших досліджень є практично орієнтованими і включають розробку дієвих засобів впливу на формування адаптивної реакції особистості на стрес шляхом реалізації психопрофілактичних заходів та розробки тренінгу навичок конструктивного подолання стресу.

Список використаних джерел:

1. Галян А. (2015). Копінг-стратегії як чинник адаптації майбутніх медичних працівників до професійної діяльності. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Психологічні науки*. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/psihol-visnik-16-2015-6.pdf>
2. Хупавцева, Н. (2016). Вплив стресу на організм людини та шляхи його подолання. *Збірник наукових праць РДГУ*. (7), 224–228.
3. Вавілова А. (2018). Психологічні особливості копінг-стратегій у підлітків перфекціоністів. URL: <file:///C:/Users/38096/Downloads/713-Article%20Text-908-1-10-20191104.pdf>
4. Саннікова О. (2014). Схильність особистості до психологічного подолання суб'єктивно складних ситуацій. *Наука і освіта*. №9, 2014. URL: [Sannikova.pdf \(pdpu.edu.ua\)](Sannikova.pdf (pdpu.edu.ua))
5. Grant Jon E.(2010) Introduction to Behavioral Addictions /Am J Drug Alcohol Abuse. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3164585/>
6. Вінс В. & Радюшкіна Ю. (2019). Психологічна характеристика поведінкових реакцій студентів ВНЗ в умовах навчального стресу. *Актуальні проблеми сучасної психології: шляхи становлення особистості: збірник наукових статей за матеріалами Міжнародної науково-практичної офлайн-онлайн конференції учнівської молоді, студентів, аспірантів, молодих учених та науковців (с. 297– 302). 14–16 травня, 2019, Переяслав-Хмельницький*, [http://ephsheir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/4344/11_%D0%92%D1%96%D0%BD%D1%81%20%D0%92.%D0%90._%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8F.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://ephsheir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/4344/11_%D0%92%D1%96%D0%BD%D1%81%20%D0%92.%D0%90._%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf?sequence=1&isAllowed=y)